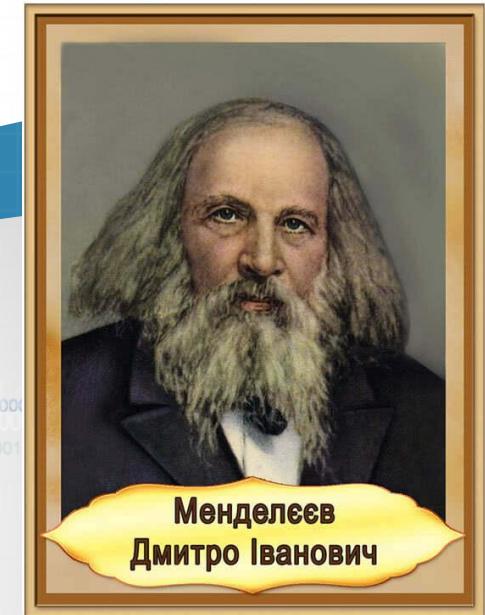

Значення періодичного закону

L/O/G/O

www.themegallery.com

1 березня 1869 року Д. І. Менделєєвим відкрито *періодичний закон*

- *Властивості хімічних елементів, простих речовин, а також склад і властивості сполук перебувають у періодичній залежності від значень зарядів ядер атомів.*

Графічним відображенням періодичного закону є періодична система хімічних елементів

ПЕРІОДИЧНА СИСТЕМА ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ Д.І. МЕНДЕЛЄСВА

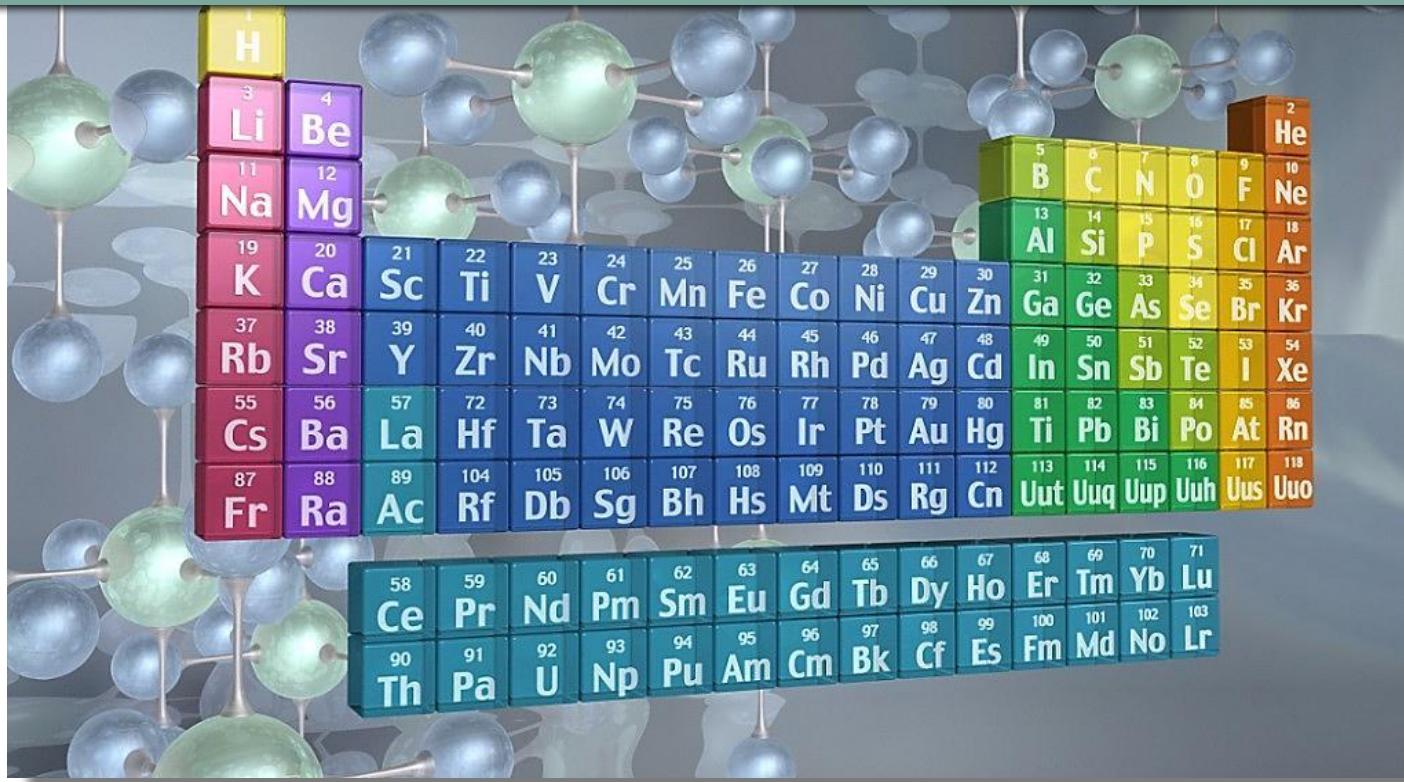
Made by schoolsribnove.at.ua

Період	Ряд	Група												VIII		ІІІ												
		А I В		А II В		А III В		А IV В		А V В		А VI В		А VII В		А												
1	1	H Гідроген $\chi = 2,20$ $Ar = 1,0079$	1									(H)																
2	2	Li Літій $\chi = 0,98$ $Ar = 6,941$	3	Be Берилій $\chi = 1,57$ $Ar = 9,012$	4	B Бор $\chi = 2,04$ $Ar = 10,811$	5	C Карбон $\chi = 2,55$ $Ar = 12,011$	6	N Нітроген $\chi = 3,04$ $Ar = 14,007$	7	O Оксиген $\chi = 3,44$ $Ar = 15,999$	8	F Флуор $\chi = 3,98$ $Ar = 18,998$	9	Ne Неон $\chi = 4,4$ $Ar = 20,18$	10											
3	3	Na Натрій $\chi = 0,93$ $Ar = 22,99$	11	Mg Магній $\chi = 1,31$ $Ar = 24,395$	12	Al Алюміній $\chi = 1,61$ $Ar = 26,982$	13	Si Сілікій $\chi = 1,90$ $Ar = 28,086$	14	P Фосфор $\chi = 2,19$ $Ar = 30,974$	15	S Сульфур $\chi = 2,58$ $Ar = 32,065$	16	Cl Хлор $\chi = 3,16$ $Ar = 35,453$	17	Ar Аргон $\chi = 4,3$ $Ar = 39,948$	18											
4	4	K Калій $\chi = 0,82$ $Ar = 39,998$	19	Ca Кальцій $\chi = 1,00$ $Ar = 40,078$	20	Sc Сканій $\chi = 1,36$ $Ar = 44,956$	21	Ti Титан $\chi = 1,54$ $Ar = 47,867$	22	V Ванадій $\chi = 1,63$ $Ar = 50,942$	23	Cr Хром $\chi = 1,66$ $Ar = 51,996$	24	Mn Манган $\chi = 1,55$ $Ar = 54,938$	25	Fe Ферум $\chi = 1,83$ $Ar = 55,845$	26	Co Кобальт $\chi = 1,88$ $Ar = 58,933$	27	Ni Нікель $\chi = 1,91$ $Ar = 58,693$								
5	5	Zn Купрум $\chi = 1,90$ $Ar = 63,546$	30	Ga Цинк $\chi = 1,65$ $Ar = 65,499$	31	Ge Галій $\chi = 1,81$ $Ar = 69,723$	32	As Германій $\chi = 2,01$ $Ar = 72,64$	33	Se Ареен $\chi = 2,18$ $Ar = 74,922$	34	Br Селен $\chi = 2,55$ $Ar = 78,96$	35	Kr Бром $\chi = 2,96$ $Ar = 79,904$	36	Rh Кріптон $\chi = 3,00$ $Ar = 83,798$												
6	6	Rb Рубій $\chi = 0,82$ $Ar = 85,468$	37	Sr Строній $\chi = 0,95$ $Ar = 87,62$	38	Y Ітрій $\chi = 1,22$ $Ar = 88,906$	39	Zr Цирконій $\chi = 1,33$ $Ar = 91,224$	40	Nb Ніобій $\chi = 1,6$ $Ar = 92,906$	41	Mo Молібден $\chi = 2,16$ $Ar = 95,94$	42	Tc Технієній $\chi = 1,9$ $Ar = 198,906$	43	Ru Рутеній $\chi = 2,2$ $Ar = 101,07$	44	Rh Родій $\chi = 2,28$ $Ar = 102,906$	45	Pd Палладій $\chi = 2,20$ $Ar = 106,42$								
7	7	Ag Аргентин $\chi = 1,93$ $Ar = 107,868$	47	Cd Аргентін $\chi = 1,69$ $Ar = 112,411$	48	In Кадмій $\chi = 1,78$ $Ar = 114,818$	49	Sn Індій $\chi = 1,96$ $Ar = 118,71$	50	Sb Станум $\chi = 2,05$ $Ar = 121,76$	51	Te Стибій $\chi = 2,05$ $Ar = 127,60$	52	I Телур $\chi = 2,1$ $Ar = 126,904$	53	Xe Йод $\chi = 2,66$ $Ar = 131,293$	54											
8	8	Cs Чезій $\chi = 0,79$ $Ar = 132,905$	55	Ba Барій $\chi = 0,89$ $Ar = 137,327$	56	La ⁺ Лантан $\chi = 1,1$ $Ar = 138,905$	57	Hf Гафій $\chi = 1,3$ $Ar = 178,49$	72	Ta Тантал $\chi = 1,5$ $Ar = 180,948$	73	W Вольфрам $\chi = 2,36$ $Ar = 183,84$	74	Re Реніїй $\chi = 1,9$ $Ar = 186,207$	75	Os Осмій $\chi = 2,2$ $Ar = 190,23$	76	Ir Іридій $\chi = 2,20$ $Ar = 192,217$	77	Pt Платина $\chi = 2,28$ $Ar = 195,084$								
9	9	Au Аурум $\chi = 2,54$ $Ar = 196,967$	79	Hg Меркурій $\chi = 2,00$ $Ar = 200,59$	80	Tl Талій $\chi = 1,62$ $Ar = 204,383$	81	Pb Плombум $\chi = 2,33$ $Ar = 207,2$	82	Bi Бісмут $\chi = 2,02$ $Ar = 208,98$	83	Po Полоній $\chi = 2,0$ $Ar = [208,98]$	84	At Астат $\chi = 2,2$ $Ar = [209,98]$	85	Rn Радон $\chi = 2,2$ $Ar = [222,02]$												
10	10	Fr Францій $\chi = 0,7$ $Ar = [223,02]$	87	Ra Радій $\chi = 0,9$ $Ar = [226,03]$	88	Ac ^{**6} Актиній $\chi = 1,1$ $Ar = [227,03]$	104	Rf Резерфордій $\chi = 1,1$ $Ar = [261,1087]$	105	Db Дубній $\chi = 1,1$ $Ar = [262,1138]$	106	Sg Сиборгій $\chi = 1,1$ $Ar = [263,1182]$	107	Bh Борій $\chi = 1,2$ $Ar = [262,1229]$	108	Hs Гасій $\chi = 1,3$ $Ar = [265]$	109	Mt Майтнерій $\chi = 1,3$ $Ar = [266]$	110	Ds Дарштадтій $\chi = 1,3$ $Ar = [269]$								
11	11	Rg Рентгеній $\chi = 1,5$ $Ar = [272]$	112	Cn Коперній $\chi = 1,5$ $Ar = [285]$	113	Uut Унунтрит $\chi = 1,5$ $Ar = [284]$	114	Uuo Унунквадій $\chi = 1,5$ $Ar = [289]$	115	Uup Унунпентій $\chi = 1,5$ $Ar = [288]$	116	Uus Унунексій $\chi = 1,5$ $Ar = [292]$	117	Uuo Унуноктій $\chi = 1,5$ $Ar = [294]$	118													
Винн оксиди		R ₂ O	RO		R ₂ O ₃		RO ₂		R ₂ O ₅		RO ₃		R ₂ O ₇		RO ₄													
Легкі сполуки з гідрогеном																												
*Лантаноїди																												
58	Ce Піерій $\chi = 1,2$ $Ar = 140,12$	59	Pr Празеодін $\chi = 1,3$ $Ar = 148,91$	60	Nd Неодім $\chi = 1,34$ $Ar = 144,24$	61	Pm Прометій $\chi = 1,35$ $Ar = 146,91$	62	Sm Самарій $\chi = 1,37$ $Ar = 150,36$	63	Eu Європій $\chi = 1,2$ $Ar = 151,96$	64	Gd Гадоліній $\chi = 1,2$ $Ar = 158,93$	65	Tb Тербій $\chi = 1,2$ $Ar = 162,28$	66	Dy Диспрозій $\chi = 1,2$ $Ar = 162,50$	67	No Гольмій $\chi = 1,2$ $Ar = 164,93$	68	Er Ербій $\chi = 1,24$ $Ar = 167,26$	69	Tm Тулій $\chi = 1,25$ $Ar = 168,93$	70	Yb Ітербій $\chi = 1,2$ $Ar = 173,94$	71	Lu Лютєний $\chi = 1,27$ $Ar = 174,97$	
**Актиноїди																												
90	Th Торій $\chi = 1,5$ $Ar = 232,04$	91	Pa Протактиній $\chi = 1,5$ $Ar = 231,04$	92	U Уран $\chi = 1,38$ $Ar = 238,03$	93	Np Нептуній $\chi = 1,38$ $Ar = 237,05$	94	Pu Плутоній $\chi = 1,28$ $Ar = 244,06$	95	Am Амеріній $\chi = 1,13$ $Ar = 243,06$	96	Cm Кіпюрій $\chi = 1,13$ $Ar = 247,07$	97	Bk Берклій $\chi = 1,1$ $Ar = 247,97$	98	Cf Каліфорній $\chi = 1,1$ $Ar = 250,08$	99	Es Ейнштейній $\chi = 1,28$ $Ar = 251,08$	100	Fm Фермій $\chi = 1,2$ $Ar = 252,08$	101	Md Менделевій $\chi = 1,3$ $Ar = 257,01$	102	No Нобелій $\chi = 1,3$ $Ar = 259,11$	103	Lr Лоренсій $\chi = 1,3$ $Ar = 260,11$	

—d-елементи

—f-елементи

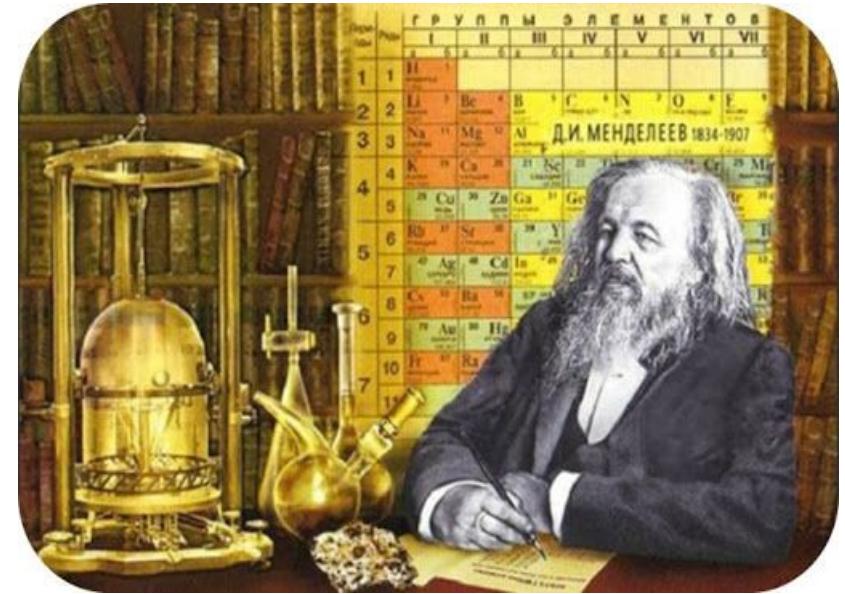
Минуло більш як 150 років, але
періодичний закон та періодична
система
з успіхом застосовується і донині.

Періодичний закон – один із найфундаментальніших законів природи. Йому підпорядковані всі хімічні елементи всесвіту.

А оскільки з хімічних елементів складається жива і нежива природа, то періодичний закон – це не тільки основний закон хімії, але й основний закон природи.

Розв'яжіть задачу №1.

Відносна молекулярна маса вищого оксиду елемента V групи дорівнює 230. Установіть, який це елемент, порівняйте його хімічну активність із сусідніми по підгрупі елементами.

Розв'яжіть задачу

№2.

Телур $_{52}\text{Te}$ утворює з Гідрогеном летку сполуку, формула якої H_2Te . Яка формула його вищого оксиду?

Розв'яжіть задачу

№3.

Вищій оксид хімічного елемента 3 періоду має загальну формулу EO_2 . Установіть елемент, обчисліть його масову частку в цьому оксиді.

Розв'яжіть задачу

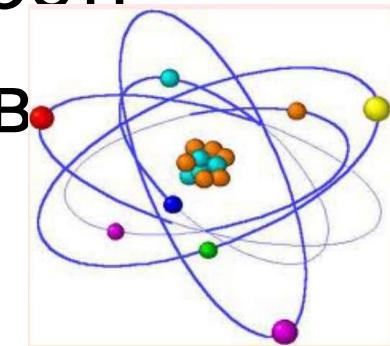
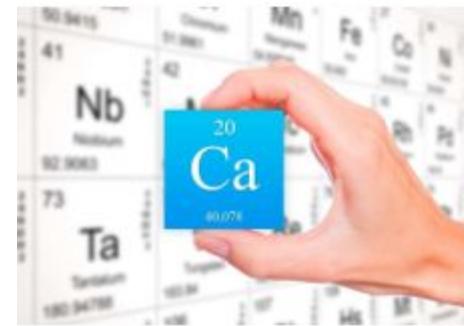
№4.

Елемент утворює з Гідрогеном летку сполуку, формула якої H_2E . Про який елемент ідеться, якщо відомо, що його атом має на три енергетичні рівні більше, ніж найпоширеніший у природі хімічний елемент?

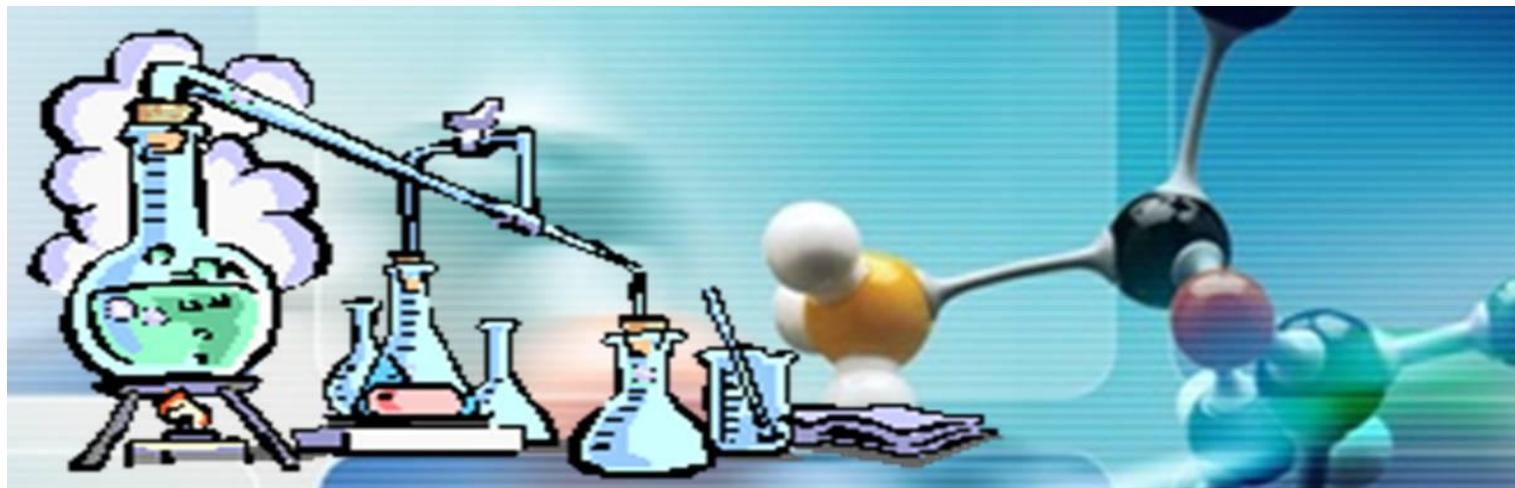
Наукове значення періодичного закону

- Періодичний закон Д.І. Менделєєва один із основних і найзагальніших законів природи, закон, який пов'язує властивості елементів з будовою їх атомів.

- Періодичний закон Д.І. Менделєєва дав можливість пояснювати явища, в яких беруть участь хімічні елементи, та передбачати нові явища і факти.

Передбачення існування ще не відкритих хімічних елементів

ОПЫТЪ СИСТЕМЫ ЭЛМЕНТОВЪ.

ОСНОВАННОЙ НА ИХЪ АТОМНОМЪ ВЪСЪ И ХИМИЧЕСКОМЪ СХОДСТВѦ.

	Ti = 50	Zr = 90	? = 180.
	V = 51	Nb = 94	Ta = 182.
	Cr = 52	Mo = 96	W = 186.
	Mn = 55	Rh = 104,4	Pt = 197,1.
	Fe = 56	Ru = 104,4	Ir = 198.
H = 1	Ni = Ce = 59	Pl = 106,6	O = 199.
	Cu = 63,4	Ag = 108	Hg = 200.
	Be = 9,4	Zn = 65,2	Cd = 112
	B = 11	Al = 27,1	? = 68
	C = 12	Si = 28	? = 70
	N = 14	P = 31	As = 75
	O = 16	S = 32	Se = 79,4
	F = 19	Cl = 35,6	Br = 80
Li = 7	Na = 23	K = 39	Rb = 85,4
		Ca = 40	Sr = 87,6
		? = 45	Sc = 92
		?Er = 56	La = 94
		?YI = 60	Di = 95
		?In = 75,6	Th = 118?
			Tl = 204.
			Cs = 133
			Ba = 137
			Pb = 207.

Д. Менделєєвъ

Створюючи періодичну систему, вчений залишив багато клітинок порожніми, бо дійшов висновку, що там мають бути хімічні елементи, які існують в природі, але поки ще не відкриті.

Гафній Hf (Ar=178,5) буде відкритий Д.Костером і Д. Хевеші в 1923 р.

Галій Ga (Ar=69,72) буде відкритим Л де Буабодраном у 1875 р.

Германій Ge (Ar=72,59) буде відкритий к. Вінклером у 1886 р.

Скандій Sc (Ar=44,956) буде відкритий Нільсоном у 1879 р.

Їхні властивості мають бути проміжними між властивостями сусідніх елементів.

Дмитро Іванович сам передбачав існування 11 елементів і на основі взаємозв'язку між розміщенням елементів у Періодичній системі та їхніми властивостями орієнтовно встановив їхню атомну масу, спрогнозував основні властивості.

- Д. І. Менделєєв у 1870 році дуже докладно описав властивості трьох ще не відкритих елементів і назвав їх екабором, екаалюмінієм і екасиліцієм. Протягом 15 років ці елементи були відкриті.

-Першим був відкритий **екаалюміній** (Лекок-де-Буабодран , француз, 1875). Цей елемент був названий **галієм** .

- Другим був відкритий **екабор (скандій)**

(Л. Ф. Нільсон , швед, 1880),

- потім **екасіліцій**, названий **германієм**

(К. А. Вінклер, німець, 1886).

**Властивості, які
передбачив для
екасиліцію Д. І.
Менделєєв**

**Властивості Германію,
знайдені дослідним
способом**

Відносна атомна маса 72

Сірий тугоплавкий метал

Густина 5,5 г/см³

Повинен утворюватися при
відновленні воднем з
оксиду

Формула оксиду EsO_2

Густина оксиду 4,7 г/см³

Хлорид EsCl_4 має бути
рідиною з густиною 1,9
г/см³ і температурою
кипіння близько 90 °C

Відносна атомна маса 72,6

Сірий тугоплавкий метал

Густина 5,35 г/см³

Утворюється при відновленні
оксиду воднем

Формула оксиду GeO_2

Густина оксиду 4,7 г/см³

Хлорид GeCl_4 – рідина з
густиною 1,887 г/см³ і
температурою кипіння 86 °C

- На основі періодичного закону і періодичної системи вбуло виправлено відносні атомні маси багатьох елементів (берилію, титану, ітрію, лантану, церію, талію , урану)

Наприклад, в той час відносна атомна маса Берилію мала значення 13,5. в такому випадку Берилій мав би знаходитися між Карбоном і Нітрогеном. А це, в свою чергу, порушило би періодичність у зміні властивостей елементів, оскільки метал Берилій розмістився би між двома неметалами.

Звідси Менделєєв зробив висновок, що Берилій повинен мати відносну атомну масу проміжну між 7 (Літій) і 11 (Бор). Подальші дослідження це підтвердили.

Відкриття інертних газів

- Відкриття інертних газів було, мабуть, найскладнішим.
- Ці речовини містяться в атмосфері у незначній кількості.
- Першим було виявлено Аргон
- Надалі в повітрі були виявлені Неон, Криптон і Ксенон.
- Дослідження цих газів визначило. Що їхні молекули одноатомні.

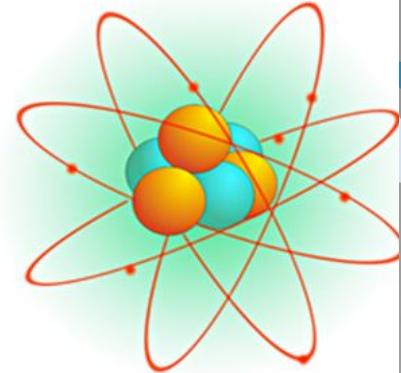
He	2	4.0026	Гелій
Ne	10	20.17	Неон
Ar	18	39.94	Аргон
Fe	26	55.84	Ірон
Kr	36	83.804	Криптон
Ru	44	101.0	Рутений
Xe	54	131.29	Ксенон
Os	76	190.2	Осмій
Rn	86	(222)	Радон
Hs	108	(265)	Гесій
Uuo	118	(291)	Ууно

- Оскільки нові елементи були надзвичайно інертними. Д.І. Менделєєв помістив їх між галогенів і лужних елементів в окрему групу з номером 0
- У сучасній Періодичній системі вони розташовані у VIII групі.
- Таким чином періоди Періодичної системи одержали своє логічне завершення.

VI	VII	
	(H)	He 2 4.0026 Гелій
O 15.999 Оксиген	F 18.9984 Фтор	Ne 10 20.17 Неон
S 32.06 Сульфід	Cl 35.453 Хлор	Ar 18 39.94 Аргон
Cr 51.996 Хром	Mn 54.9380 Мангій	Fe 55.84 56 Ірон
Se 78.9 Селен	Br 79.904 Бром	Kr 83.804 Криpton
Mo 95.94 Молібден	Tc 98.9002 Технецій	Ru 101.0 Рутеній
Te 127.6 Термо	I 126.9045 Іод	Xe 131.29 Ксенон
W 183.8 Вольфрам	Re 186.207 Реній	Os 190.2 Осмій
Po 208.9824 Понсоній	At 209.9871 Астат	Rn 222 Радон
Sg 247 Себорій	Bh 265 Борій	Hs 265 Гесій
Lv 299 Леманіум	Uus 294 Уунусіум	Uno 294 Уунусіум
RO _x	R ₂ O _y	
H _x R	HR	

• Підсумки

- Періодичний закон систематизував та узагальнив всі відомості про хімічні елементи та їх сполуки, об'єднав у єдине ціле;
- Дозволив передбачити існування невідкритих хімічних елементів і прогнозувати їх властивості;
- Послужив базою для вивчення будови ядра атома і електронних оболонок;
- На його основі було виправлено відносні атомні маси багатьох хімічних елементів;
- Періодичний закон підтвердив загальні закони розвитку природи: закон преходу кількості в якість, закон єдності і боротьби протилежностей.

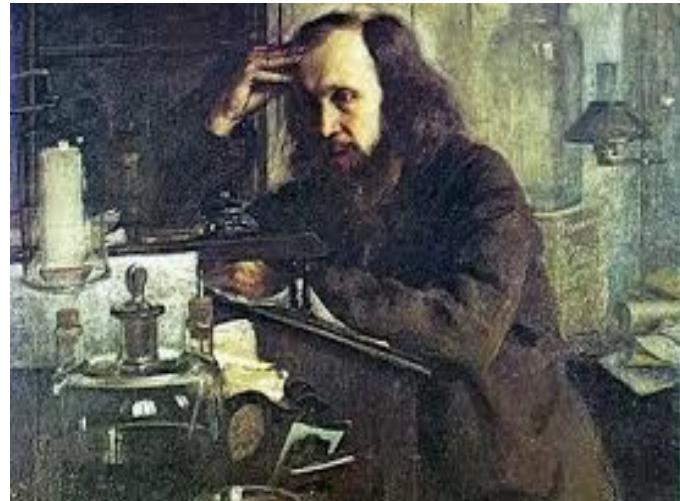
У 1905 році Менделєєв
написав:

*Очевидно,
періодичному
законові майбутнє
не грозить
руйнуванням,
а тільки
надбудови і
розвиток обіцяє.*

- Оцінюючи велич діянь Д.І. Менделєєва, видатні вчені недарма називали періодичний закон «**компасом**» (Рамсей В.), «**яскравим маяком**» (Бор Н.), «**чарівною призмою**» (Щукарьов С.) для виконання досліджень в галузі природничих наук.

- Д.І.Менделєєв був найбільш визнаним у світі російським ученим – він мав понад ста почесних звань, зокрема був почесним членом майже усіх російських та закордонних академій наук і університетів. Відомий філолог Чугаєв так охарактеризував творчість Дмитра Івановича:
«Геніальний хімік, першокласний фізик, плодотворний дослідник у галузі гідродинаміки, метеорології, в геології, в різноманітних галузях хімічної технології (вибухові речовини, нафта, вчення про паливо та ін.) й інших дисциплінах, які межують з хімією і фізику, глибокий знавець хімічної промисловості , оригінальний мислитель»

Перевірте свої знання:

- 1. *Виберіть сучасне формулювання Періодичного закону*

- А Властивості хімічних елементів і утворених ними сполук перебувають у періодичній залежності від атомної маси
- Б Властивості хімічних елементів і утворених ними сполук перебувають у періодичній залежності від атомної ваги
- В Властивості хімічних елементів і утворених ними сполук перебувають у періодичній залежності від заряду ядра атома

2. Укажіть порядковий номер хімічного елемента Е, який належить до III періоду періодичної системи й утворює летку сполуку з Гідрогеном складу EH_3 .

А 5.

Б 7.

В 13.

Г 15

**3. У якій групі періодичної
системи (коротка форма)
містяться лише металічні елементи?**

А II.

Б IV.

В V.

Г VI

4. У періодичній системі хімічних елементів Карбон і Титан належать до:

- А одного періоду
- Б однієї підгрупи
- В однієї групи, але різних підгруп
- Г одного періоду, але різних груп

**5. Флуор, Хлор, Бром належать
до:**

- А f-елементів,
- Б d-елементів,
- В р-елементів,
- Г s-елементів

6. Як розташовані хімічні елементи в періодичній системі Д. І. Менделєєва?

- А кожний період закінчується металічним елементом
- Б кожний період починається неметалічним елементом
- В головні підгрупи містять лише неметалічні елементи
- Г побічні підгрупи містять лише металічні елементи

7. Як змінюється склад електронної оболонки атомів хімічних елементів 3-го періоду періодичної системи Д.І. Менделєєва зі зростанням протонного числа?

- А збільшується число енергетичних рівнів
- Б зменшується число енергетичних рівнів
- В зменшується число електронів на зовнішньому енергетичному рівні
- Г збільшується число електронів на зовнішньому енергетичному рівні

8. Укажіть символи хімічних елементів однієї підгрупи періодичної системи Д.І. Менделєєва.

А К, Cu, Rb.

Б Si, Ge, Pb

В Si, P, Cl.

Г K, Ca, Ga

**9. Розташуйте хімічні елементи
за зменшенням радіусів атомів.**

А Al.

Б Si.

В С.

Г N.

10. Чому Сульфур і Хром розташовано в одній групі періодичної системи елементів Д.І. Менделєєва

А атоми Сульфуру і Хрому мають однакове число

валентних орбіталей

Б атоми Сульфуру і Хрому мають однакове число

валентних електронів

В атоми Сульфуру і Хрому мають однакове число

енергетичних рівнів

Г Сульфур і Хром мають однакову валентність

11. На підставі періодичного закону було виправлено:

- А) порядкові номери хімічних елементів;**
- Б) назви хімічних елементів;**
- В) відносні атомні маси хімічних елементів.**
- Г) вміст елементу в природі.**

**12. Хімічні елементи у
періодичній системі
розміщені у порядку
зростання:**

- А) радіусу атома
- Б) відносних атомних мас;
- В) заряду ядер атомів.

Домашнє завдання:
Повторити § 1- 12. (Попель)
§ 2- 14 (Буринська)

